

Künye:

Sayı: 54
Yıl: 2025
Sayfa: 381-403

Recep UÇAR^a
Nurcan SÜLEYMANOĞLU^b

^a Doç. Dr., İnönü Üniversitesi,
recep.ucar@inonu.edu.tr
^b Dok. Öğr., İnönü Üniversitesi,
mem.dicle@gmail.com

* Sorumlu Yazar

Geliş Tarihi: 05.05.2025
Kabul Tarihi: 10.08.2025
Yayın Tarihi: 31.10.2025

Atıf:

Recep UÇAR & Nurcan
SÜLEYMANOĞLU (2025). İlahiyat
Fakültesi Öğrencilerinin Yaşam
Becerileri ile Akademik Öz Yeterlik
Algıları Arasındaki İlişkinin
İncelenmesi. *bilimname*, 54, 381-403.
<https://doi.org/10.28949/bilimname.1691714>

Screened by

Except where otherwise noted, content
in this article is licensed under a
Creative Commons 4.0 International
license. Icons by Font Awesome.

İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Yaşam Becerileri ile Akademik Öz Yeterlik Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Öz

Bu araştırmanın amacı, İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin yaşam becerileri düzeylerini belirlemek ve bu becerilerin öğrencilerin akademik öz yeterlik algılarıyla nasıl bir ilişkide olduğunu ortaya koymaktır. Günümüzde din eğitimi alanında öğrenim gören öğrencilerden yalnızca alan bilgisine sahip olmaları değil; problem çözme, iletişim kurma, duygularını yönetme, eleştirel ve yaratıcı düşünme, kişiler arası ilişkileri düzenleme gibi 21. yüzyıl yaşam becerilerine de sahip olmaları beklenmektedir. Bu nedenle çalışma, yaşam becerileri ile akademik öz yeterliğin aynı model içinde birlikte incelenmesi bakımından alan yazına özgün bir katkı sunmaktadır. Araştırma, karma araştırma yönteminin sıralı açıklayıcı desenine göre tasarlanmıştır. Nicel bölümde 2023-2024 öğretim yılında fakültede öğrenim gören 1010 öğrenci tabakalı örnekleme yoluyla seçilmiş, veriler SPSS 26 programında; nitel bölümde ise yine tabakalı seçimle belirlenen 10 öğrencinin görüşleri MAXQDA programında analiz edilmiştir. Nicel bulgular, öğrencilerin yaşam becerileri algılarının genel olarak yüksek düzeyde olduğunu ($\bar{X}=3,52$), buna karşılık akademik öz yeterlik algılarının orta düzeyde kaldığını ($\bar{X}=2,96$) göstermektedir. Cinsiyet değişkenine göre erkeklerin yaşam becerileri puanları, kadınların ise akademik öz yeterlik puanları daha yüksektir. Ailenin aylık gelir durumunun da yaşam becerileri üzerinde anlamlı farklılık oluşturduğu görülmüştür. En dikkat çekici sonuç, kuramsal beklentinin tersine, yaşam becerileri ile akademik öz yeterlik arasında negatif ve orta düzeyde ($r=-,42$) anlamlı bir ilişkinin bulunmasıdır; yani öğrenciler kendilerini günlük yaşamı yönetme, ilişki kurma ve sorun çözme açısından güçlü gördükçe akademik görevleri başarıyla tamamlayabileceklerine dair inançları nispeten düşmektedir. Nitel veriler, bunun özellikle duygusal yük, kalabalık karma sınıflar, toplumsal cinsiyet rolleri ve maddi imkânların sınırlılığıyla ilişkili olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak çalışma, ilahiyat fakültelerinde beceri temelli öğretim yapılırken öğrencilerin akademik öz yeterliklerinin ayrıca desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Din Eğitimi, İlahiyat Fakültesi, Yaşam Becerileri, Akademik Öz Yeterlik, İlahiyat Fakültesi Öğrencileri.

An Examination of the Relationship Between the Life Skills and Academic Self-Efficacy Perceptions of Theology Faculty Students

Abstract

The primary purpose of this study is to determine the life skills levels of students studying at the Faculty of Theology of İnönü University and to reveal how these skills are related to their perceptions of academic self-efficacy. In contemporary religious education, students are expected not only to master subject-matter knowledge but also to display 21st-century competencies such as problem solving, effective communication, emotion and stress management, interpersonal relations, and critical-creative thinking. For this reason, analysing life skills and academic self-efficacy within the same research model provides an original contribution to the literature. The study was designed

according to the sequential explanatory mixed-methods design. In the quantitative phase, 1,010 students enrolled in the 2023–2024 academic year were selected through stratified sampling, and the data were analysed using SPSS 26. In the qualitative phase, 10 students selected with the same technique were interviewed and the data were analysed with MAXQDA. Quantitative findings indicate that students' perceptions of life skills are at a high level ($\bar{X}=3.52$), whereas their academic self-efficacy perceptions remain at a moderate level ($\bar{X}=2.96$). Significant differences were found in terms of gender and family income: male students reported higher life skill scores, while female students reported higher academic self-efficacy. Another important result is that students whose families have medium income (20,000–40,000 TL) show higher life skills than those with lower income. The most remarkable finding of the study is the moderately negative and significant relationship between life skills and academic self-efficacy ($r=-.42$). Contrary to the initial expectation of a positive correlation, students who perceive themselves competent in managing daily life, communication, and problem situations tend to report relatively lower confidence in accomplishing academic tasks. Qualitative data show that this paradox is related to emotional burden, mixed-gender and crowded classrooms, and limited economic opportunities. The study concludes that theology teacher education should integrate life-skill-based activities with structured supports aimed at strengthening students' academic self-efficacy beliefs.

[The English Extended Abstract is available at the end of the article.]

Keywords: Religious Education, Faculty of Theology, Life Skills, Academic Self-Efficacy, Faculty of Theology Students.

Giriş

Çağımızda birçok gelişmeye bağlı olarak insanların yaşam şartlarında değişiklikler meydana gelmiştir. Bu gelişmeler ile birlikte insandan beklentiler artarak artık aile okul ve iş yaşamında bilgi sahibi olan insandan ziyade bilgisi ile hareket edebilen, problem çözebilen, kendine güvenen ve karar verebilme becerisi gelişmiş insan profili öne çıkmaya başlamıştır (İder & İpek, 2023, s. 185). İnsanın kendisinden beklenen performansı gösterip karşılaştığı problemler ile baş edebilmesi için temel yaşam becerileri ile akademik öz yeterlik algısına sahip olması gerektiği düşünülmektedir. Zira temel yaşam becerileri ile akademik öz yeterlik algısına sahip bireylerin birçok alanda başarılı olduğu görülmektedir (Choi, 2005). Dolayısıyla bireylerin yaşam becerilerine ne ölçüde sahip olduklarının ve sahip oldukları yaşam becerilerinin akademik öz yeterlik algılarına etkilerinin bilinmesi önem arz etmektedir.

Yaşam becerileri, her yaştaki bireyler için önemli olup son yıllarda üzerinde önemle durulan bir kavram haline gelmiştir (Bolat & Balaman, 2017, s. 23). Yaşam becerileri Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından “bireylerin gündelik ihtiyaç ve zorluklar ile başa çıkabilmelerini sağlayan uyarlanabilir olumlu davranışsal yetenekler” olarak tanımlanmaktadır (Who, 2020). Davranışsal yetenek olarak tanımlanan yaşam becerileri problem çözme, karar verme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, öz farkındalık, duygularla başa çıkma, stresle başa çıkma, kişiler arası iletişim ve empati şeklinde sıralanmaktadır (Unicef, 2017). Yaşam becerileri, farklı tanımlamalar ve sınıflamalara tabi tutulmakla beraber çoğu benzer yeterlikleri ifade etmektedir (İder & İpek, 2023; Tosun, 2019; Who, 2020). 21. Yüzyılın temel becerileri arasında kabul edilen yaşam becerilerinin bireylerin ruh sağlığına ve okul başarısına olumlu etkileri olduğu bilinmektedir. Okullarda yaşam becerileri temelli programların pedagojik stratejiler doğrultusunda uygulamasının bireylerin benlik saygısı, sosyal-duygusal uyum ve sosyal kaygının azalması gibi olumlu etkilerinin yanı sıra eleştirel düşünme, problem çözme, çevreye uyum sağlama, empati kurma vasıtasıyla sosyal uyumun kolaylaşmasını sağlama, vatandaşlık bilinci ve bireylere öz yeterlik kazandırma gibi birçok yararlarının olduğu kabul edilmektedir (Unicef, 2017).

Öz yeterlik kavramı, “bireyin, belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize edip, başarılı olarak yapma kapasitesi hakkında kendine ilişkin yargısı” olarak tanımlanmaktadır (Bhati & Sethy, 2022, s. 1123). Bandura, sosyal öğrenme kuramında bireyin öz yeterlik algısının; bireyin kendi kişisel deneyimleri, başkalarının deneyimleri, sözel ikna ve duygusal durum olmak üzere dört şekilde

geliştirilebileceğini belirtmektedir (Bandura, 1977). Buna göre sosyal çevreden destek alan bireylerde öz yeterlik algısı gelişmekte ve bu öz yeterlik algısı akademik başarıyı etkileyebilmektedir (Bandura, 2002). Akademik öz yeterlik öğrencinin kendisinin akademik bir işi başarıyla tamamlayabilmesine ilişkin inancı olarak kabul edilmektedir (Zimmerman, 1995). Yaşamın gerektirdiği becerilere ve öz yeterlik inancına sahip olan bireylerin, hayatlarının birçok alanında başarı elde edebildikleri kabul edilmektedir. Dolayısıyla yaşam becerilerine sahip olma ile akademik öz yeterlilik algısı, eğitim sürecini etkileyen iki önemli değişken olarak kabul edilmektedir (Pajares, 2003; Who, 2020).

Yaşam becerilerine sahip olma ve akademik öz yeterlik algısının öğrencilerin eğitim performansını etkileyen önemli değişkenler olarak kabul edilmesi, eğitim politikalarını etkilemiştir. Bazı ülkeler yetiştirmekte oldukları bireyler için gerekli temel yaşam becerilerini belirleyerek eğitim programları aracılığı ile bireylere bu becerileri kazandırmayı hedeflemiştir (Tosun, 2019; Who, 2020). Türkiye’de de gençlerin sahip olması gereken becerilere dair araştırmalar yapılarak bazı temel beceriler belirlenmiştir. Belirlenen beceriler her ne kadar temel yaşam becerisi olarak adlandırılmasa da temel yaşam becerileri ile benzer kazanımları hedeflemiştir (MEB, 2023a, 2023b). Zira din eğitimiye yönelik hazırlanan 2018-2024 eğitim programlarının beceri çerçeveleri incelendiğinde temel yaşam becerilerinin hedeflendiği görülmüştür. 2018 öğretim programında yer alan K12 beceriler çerçevesi kapsamında yaşam becerilerine vurgu yapılırken 2024 tarihli Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli bilişsel, sosyal-duygusal, değer temelli, kültürel-estetik öğrenme ve yaşam becerilerini kapsayan beceri temelli bütüncül bir yaklaşımı benimsemektedir (MEB, 2018, 2024).

Eğitim programlarında belirlenen temel yaşam becerilerinin öğrencilere kazandırılması her alan için o alanda görev yapmakta olan öğretmenlerin sorumluluğundadır (Seferoğlu, 2004). Öğretmenlerin kendilerinden beklenen görevleri yerine getirebilmeleri için alan bilgisi, mesleki alan bilgisi genel kültür bilgisi ile eğitim ve öğretimi planlama, öğrenme ortamlarını oluşturma, dersleri planlama öğrenci ve iş arkadaşları ile sağlıklı iletişim kurma, problem çözme, eleştirel düşünme vb. gibi birçok becerinin yanı sıra akademik yeterliliğe de sahip olmaları gerekmektedir (MEB, 2017).

İlahiyat fakültesi öğrencileri ile ilgili çalışmalar incelendiğinde Osmanoğlu ve Ulu’nun ilahiyat fakültesi öğrencilerinin akademik öz yeterlik ve üstbilişsel farkındalıkları ile ilgili yaptıkları nicel çalışma yaptıkları görülmüştür. Çalışmada öğretmen adaylarının akademik öz yeterlik algıları düşük düzeyde çıkarken üstbilişsel farkındalıkları orta düzeyde çıkmıştır (Osmanoğlu & Ulu, 2024). Aslan ve arkadaşlarının öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ile akademik öz yeterli algıları arasındaki ilişkiyi araştırdıkları nicel çalışmada ise zaman yönetimi becerileri ile akademik öz yeterlikleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (Aslan vd., 2020). Sayan ve Tavukçuoğlu’nun (2020) öğrencilerinin öğrenme iklimi algıları, akademik öz yeterlik ve akademik başarıyla olan ilişkisini araştırdıkları karma bir çalışmada, öğretmen adaylarının hem öğrenme iklimi hem de akademik öz yeterlik algıları olumsuz çıkmıştır. Aktaş (2017) tarafından ilahiyat fakültesi öğrencilerinin akademik güdülenme ve akademik öz yeterlik algıları arasındaki ilişkiye dair yapılan nicel araştırmada ise öğrencilerin akademik güdülenme ve akademik öz yeterlik algıları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Bayraktar (2014) tarafından ilahiyat eğitiminin öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik öz yeterlik düzeyleri ile problem çözme becerilerine olan katkısı ile ilgili nicel bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada öğrencilerin alan bilgisi öz yeterlik algıları ile problem çözme becerileri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. İlgili literatür incelendiğinde ayrıca ilahiyat fakültesi öğrencilerinin farklı alanlardaki becerileri ile ilgili çalışmalar yapıldığı görülmüştür (İder & İpek, 2023; Tosun, 2019). Ancak ilahiyat fakültesi öğrencilerinin yaşam becerilerine sahip olma ile akademik öz yeterlik algıları arasındaki ilişkiye dair bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla araştırmanın amacı ilahiyat fakültesi öğrencilerinin yaşam becerilerine sahip olma ile akademik öz yeterlik algıları arasındaki ilişkiyi

incelemektir. Bu çalışma ile ilahiyat fakültesi öğrencilerinin yaşam becerilerine sahip olma düzeylerinin belirlenmesi ve bu beceriler ile akademik öz yeterlik algıları arasındaki ilişkinin ortaya konulması hedeflenmektedir. Bu hedefler doğrultusunda araştırmanın temel problemi, “ilahiyat fakültesi öğrencilerinin yaşam becerileri ile akademik öz yeterlik algıları arasında nasıl bir ilişki vardır?” sorusudur.

Temel problemden hareketle aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

- İlahiyat fakültesi öğrencilerinin yaşam becerileri ve akademik öz yeterlik algıları ne düzeydedir?
- İlahiyat fakültesi öğrencilerinin yaşam becerileri ile akademik öz yeterlik algıları, demografik değişkenler açısından nasıl bir farklılaşma göstermektedir?
- İlahiyat fakültesi öğrencilerinin sahip oldukları yaşam becerileri ile akademik öz yeterlik algıları arasında nasıl bir ilişki bulunmaktadır?
- İlahiyat fakültesi öğrencileri sahip oldukları yaşam becerileri ile akademik öz yeterlikleri hakkında neler düşünmektedir?

A. Yöntem

Araştırma, nicel ve nitel yöntemlerin birbiri ile desteklendiği ve nicel kısmında ilişkisel tarama modelinin kullanıldığı “karma araştırma” yöntemiyle tasarlanmıştır (Creswell & Creswell, 2018, s. 340). Çalışma, karma araştırma desenlerinden olan, nicel verilerin nitel veriler ile desteklendiği, iki aşamadan oluşan ve sıralı desenin bir alt boyutu olan “sıralı açıklayıcı desen” ile modellenmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2018, ss. 328–329). Bu modelin yeterli derecede bilgi toplama, hipotez oluşturma ve kuram geliştirme gibi özellikleri bulunmaktadır (Turan & Erdem, 2022, s. 230). Araştırmada açıklayıcı desenin tercih edilmesinin nedeni, çalışmanın nicel kısmında yaşam becerileri ölçeği ve akademik öz yeterlik ölçeğiyle önceden toplanan verilerin nitel verilerle açıklanması, güçlendirilmesi; ilahiyat fakültesi öğrencilerinin yaşam becerileri ve akademik öz yeterlik algıları ile ilgili daha güvenilir sonuçlara ulaşmanın hedeflenmesidir. Zira sıralı açıklayıcı desen ile öncelikle nicel veriler toplanarak problemin genel bir çerçevesi çizilmekte ve daha sonra nitel veriler ile problem, derinlemesine incelenerek açıklanmaya çalışılmaktadır. Böylece toplanan nicel verilerin niteliğinin artırması gibi bir avantaj elde edilmektedir (Creswell & Creswell, 2018, s. 342).

1. Katılımcılar

a. Evren/Örneklem ve Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma evreni İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencileridir. Araştırmanın nicel verileri için örneklem grubu, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde öğrenim gören 1010 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada her sınıftan örneklem grubunu temsil edebilecek öğrenci seçimine olanak tanıyan desen olarak ifade edilen “tabaka örneklem” modeli seçilmiştir. Tercih edilen bu model ile ilahiyat fakültesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin hem cinsiyet açısından hem de sınıf kademelerine göre belli oranda temsil edilme oranına ulaşılarak daha güvenli sonuçlar elde edilmesi hedeflenmiştir. Zira bu modelin, belli bir sınırı olan ve bu sınırlar içinde belli alt grupların olduğu araştırmalar için uygun olduğu görülmekte ve seçilen her birimin evrendeki oranına göre temsil edilebilme şansını yakalayabildiği kabul edilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2018, s. 116). Araştırmanın çalışma evreni, Türkiye’de yüksek din öğrenimi gören 2728 öğrenciden oluşmaktadır (YÖK, 2024). Araştırmanın örneklem grubu ise 799’u kadın, 211’i erkek olmak üzere toplamda 1010 öğrenciden oluşmaktadır. Örneklem grubunun evreni temsil geçerliliği 2600’de 800’dür (Krejcie & Morgen, 2018). Bu oranlar, örneklem grubundan elde edilen verilerin %95 güven düzeyini sağladığı anlamına gelmektedir (Israel, 1992).

Örneklem grubuna ilişkin demografik bilgiler Tablo 1’de sunulmaktadır:

Tablo 1: Örneklem Grubu

Değişkenler	Gruplar	N	%
Cinsiyet	Kadın	799	79,1
	Erkek	211	20,9
Sınıf	Hazırlık	208	20,6
	1.Sınıf	218	21,6
	2.Sınıf	183	18,1
	3.Sınıf	224	22,2
	4.Sınıf	177	17,5
Ailenin Aylık Gelir Durumu	0-20.000	585	57,9
	20.000-40.000	298	29,5
	40.000+	127	12,6
Toplam	Tüm Gruplar	1010	100,0

b. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 10 öğrenciden oluşmaktadır. Nitel araştırmalarda araştırma konusuyla ilgili veriler, araştırma konusuyla deneyimi olan 5 ile 25 arası kişiden elde edilebilmektedir (Creswell, 2013b, s. 81). Bu sayı nitel çalışmalarda elde edilen verilerin güvenilirliği için geçerli bir sayı kabul edilmektedir. Araştırmanın nitel boyutu için de her sınıftan örneklem grubunu temsil edebilecek öğrenci seçimine olanak tanıyan model olarak ifade edilen “tabaka örneklem” modeli tercih edilmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2018, s. 116). Bu şekilde araştırmaya, hem cinsiyet açısından hem de tüm sınıf kademeleri açısından öğrenci görüşlerinin dâhil edilerek elde edilen verilerin güvenilir olması hedeflenmiştir. Dolayısıyla çalışma grubu, İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde 2023-2024 eğitim öğretim yılında öğrenim görmekte olan öğrencilerden seçilmiştir. Çalışma grubu seçilirken tabakalı örneklem modeline uygun olarak her sınıftan 1 kadın ve 1 erkek öğrencinin katılımına dikkat edilmiştir. Böylece araştırmanın çalışma grubu 5 kadın ve 5 erkek öğrenciden oluşmuştur.

Çalışma grubuna ilişkin demografik bilgiler, Tablo 2’de sunulmaktadır:

Tablo 2. Çalışma Grubu

Gruplar	Yaş Aralığı	Ailenin Aylık Gelir Durumu	N	Toplam
Kadın	20-23	0-20.000=20.000-40.000	5	10
Erkek	20-43	0-20.000=40.000+	5	
Hazırlık	20-43	0-20.000=20.000-40.000	2	10
1.sınıf	20-21	20.000-40.000	2	
2.sınıf	22-23	0-20.000=20.000-40.000	2	
3.sınıf	22-29	0-20.000=20.000-40.000	2	
4.sınıf	23-23	20.000-40.000=40.000+	2	

2. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın nicel boyutunda üç bölümden oluşan dijital anket kullanılmıştır. Anketin birinci

bölümünde araştırmaya dair bilgiler, ikinci bölümünde katılımcıların demografik bilgilerine yönelik sorular, üçüncü bölümünde ise Bolat ve Balaman (2017) tarafından 493 öğrenciye uygulanarak geliştirilmiş olan “Yaşam Becerileri Ölçeği” ile Owen ve Froman’ının geliştirdiği ve Ekici’nin (2012) Türk kültürüne uyarlamış olduğu Akademik Öz Yeterlik Ölçeği” bulunmaktadır. Yaşam Becerileri Ölçeği, stres ve duygular ile başa çıkma (SDBÇ), empati ve öz farkındalık (EÖF), karar verme ve problem çözme (KVPÇ), yaratıcı ve eleştirel düşünme (YED) ile iletişim ve kişiler arası ilişki (İKAİ) şeklinde 5 alt boyut ve 30 beşli likert tipi maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach’s Alpha iç tutarlık katsayısı 0,90 şeklindedir. Ölçeğin alt boyutlarında Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı SDBÇ 0.82, EÖF 0.77, KVPÇ 0.72, YED 0.73 ve İKAİ 0.66 olarak hesaplanmıştır. Yapılan ölçümler sonucu toplam varyansın %47.70’ini açıkladığı görülmüştür (Bolat & Balaman, 2017). Araştırmada veriler analiz edilirken ise ölçeğin Cronbach’s Alpha iç tutarlık katsayısı 0.88 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin alt boyutları için güvenirlik katsayısı SDBÇ için 0,79; EÖF 0,82; KVPÇ 0,84; YED 0,85 ve İKAİ 0,79 olarak hesaplanmıştır.

Akademik Öz Yeterlik Ölçeği, sosyal statü boyutu (SSB), bilişsel uygulamalar boyutu (BUB) ve teknik beceriler boyutu (TBB) olmak üzere toplam üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0,86 olarak hesaplanmıştır. Alt boyutlara ait güvenirlik katsayısı, sosyal statü boyutu için 0,88, bilişsel uygulamalar boyutu için 0,82 ve teknik beceriler boyutu için ise 0,90 olarak hesaplanmıştır. Toplamda 33 madde ve 3 boyuttan oluşan ölçeğin analizinde, toplam varyansın %45,8’ini açıkladığı görülmüştür (Ekici, 2012). Araştırma verileri analiz edilirken ise ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0,84 olduğu görülmüştür. Ölçeğin alt boyutlarına dair güvenirlik katsayısı SSB için 0,79; BUB 0,89 ve TBB 0,74 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu değerler ölçeklerin güvenirliğini ortaya koymaktadır. Zira ölçeklerde 0,70 ve üzeri iç tutarlık değerleri güvenilir olarak kabul edilmektedir (Büyüköztürk vd., 2013, s. 111).

Araştırmanın nitel boyutu için uygulanacak görüşme formu karma yöntemin açıklayıcı desenine uygun olarak nicel sonuçlardan hareketle uzman görüşleri ve ilgili literatürden yararlanılarak hazırlanmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2018, ss. 328–329). Görüşme formu, “standartlaştırılmış açık uçlu görüşme formu” şeklinde oluşturulmuştur. Bu yaklaşım ile hazırlanan görüşme formu, görüşmeci sayısının iki ve üzeri olduğu çalışmalarda kullanışlı kabul edilmektedir. Bu yaklaşım ile yapılan çalışmalarda analizin tekrar edilebilme olasılığının olması, soruların katılımcılar tarafından aynı sırada ve sayıda yanıtlanması ve katılımcıların objektif olmalarının sağlanması gibi yararlar bulunmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2018, ss. 132–133). Yukarıda sıralanan özellikler, görüşme formunun araştırmada kullanılma nedenlerindendir. Görüşme formunda, 8 adet açık uçlu temel soru ve 16 adet sonda sorusu bulunmaktadır. Sorular, ilgili alanyazın taranarak ve din eğitimi alanında, nicel ve nitel araştırma yöntemleri konusunda uzman üç akademisyenin görüşlerinden yararlanılarak titizlikle oluşturulmuştur. Görüşme formu araştırmaya ilişkin açıklama, katılımcıların demografik bilgilerine dair sorular ve araştırma sorularının olduğu üç bölümden oluşmaktadır. Hazırlanan görüşme formunun pilot uygulaması ilahiyat fakültesi öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulamada soruların anlaşılır olduğu ve amaca hizmet ettiği görülmüştür. Dolayısıyla sorularda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

3. Veri Toplama Süreci ve Analizi

Araştırmada gönüllü öğrencilere anket ve görüşme formu uygulanmadan önce İnönü Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu Başkanlığı’nın 07.05.2024 tarihli ve 9 sayılı toplantısında alınan 17 sayılı karar doğrultusunda “Etik Kurul Onay Belgesi” alınmıştır. Araştırma gerekli izinler alındıktan sonra 30 Mayıs-30 Haziran 2024 tarihleri arasında yürütülmüştür. Araştırmada nicel veriler, öğrencilerin İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi sınıflarında dijital anketi yanıtlaması ile elde edilmiştir. Dijital anket ile 1043 veri elde edilmiştir. Elde

edilen verilerden rastlantısal (tüm soruların aynı sıklıkta cevap verilmiş olanlar) olarak cevap verildiği tespit edilen 33 anket verisi analiz dışı bırakılmıştır. Geriye kalan 1010 anket verisi SPSS 26 istatistik paket programından yararlanılarak çözümlenmiştir. Yapılan analizlerde SPSS için güven aralığı %95 olarak kabul edilmiştir. Yapılan tüm analizler için hata payı üst sınırı 0.05 olarak öngörülmüştür (Demir, 2020, ss. 119–120).

Verilerin analizde öncelikle ölçeklerin genel ortalamaları ile alt boyutlarının ortalamaları alınmıştır. Daha sonra öğrencilere ait demografik bilgilerin analizi için betimsel istatistik formüllerinden yararlanılmıştır. Verilerin parametrik ve parametrik olmayan testlere uygunluğunu belirlemek amacıyla normallik testi uygulanmıştır. Normallik testi için verilerin uçdeğerleri, histogram grafiği, normal Q-Q grafiği, kutu grafiği, incelenmiş ve çarpıklık (skewness) ile basıklık (kurtosis) değerlerinin Z puanı hesaplanmıştır. Ayrıca frekans sayısının 50’den fazla olduğu durumlarda incelenen kolmogrov-smirnov testi uygulanmıştır (Demir, 2020, ss. 113–126; Taşpınar, 2017, s. 41). Yapılan analizlerde her iki ölçek için kolmogrov-smirnov testi $p < 0.05$ ’ten küçük bulunmuştur. Ölçeklerin uçdeğerleri, histogram grafikleri, normal Q-Q grafikleri ve kutu grafiklerine göre ise normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Ölçeklerin basıklık ve çarpıklık değerlerinin Z puanları incelendiğinde Yaşam Becerileri Ölçeğinin normal dağılım gösterdiği görülürken Akademik Öz Yeterlik Ölçeğinin ise normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir.

Veri setlerinin normal dağıldığının kabul edilmesi için dağılımın -1 ile +1 veya -2 ile +2 arasında değer alması gerekmektedir (Field, 2013). Yaşam becerileri değişkeni için Z puanları değerine bakıldığında çarpıklık (,045; ,077) ve basıklık (,011; ,154) değerlerinin 1.96’dan küçük olma şartını sağladığı görülmüştür. Aynı şekilde akademik öz yeterlik ölçeğinin de çarpıklık (-,272; ,077) ve basıklık (-,191; ,154) değerlerinin 1.96’dan küçük olma şartını sağladığı görülmüştür. Verilerin normallik analizinin güvenilirliğinin sağlanması amacıyla ölçeklerin alt boyutlarına da anlamlılık testleri uygulanmıştır. Yapılan analizlerde her iki ölçeğin alt boyutlarının genelinde çarpıklık ve basıklık değerlerinin 1.96’dan küçük olma şartını sağladığı görülmüştür (Field, 2013). Ancak Yaşam Becerileri ölçeğinin İKAİ alt boyutu ile Akademik Öz Yeterlik ölçeğinin SSB ve TBB alt boyutlarının çarpıklık ve basıklık değerlerinin 1.96’dan küçük olma şartını sağlamadığı görülmüştür. Yapılan analizlerde veri setinin çoğunluğunun normal dağılım eğiliminde olması ve örneklem büyüklüğünün yüksek olması nedeniyle parametrik testlerin uygulanmasına karar verilmiştir. Zira örneklem grubunun büyük olduğu durumlarda, parametrik testlerin uygulanması ile parametrik olmayan testlerden daha güvenilir sonuçlar elde edildiği kabul edilmektedir (Field, 2013). Analizlerde cinsiyet değişkeninin ikili karşılaştırması için bağımsız örneklem t Testi, ailenin aylık gelir durumu değişkeninin karşılaştırılması için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi uygulanmıştır. Gruplar arası anlamlı farkın tespiti için post hoc testlerinden scheffe uygulanmıştır. Scheffe testi grup sayısının fazla olduğu ve gözlem sayısını eşit olmadığı durumlarda hata payını kontrol altına alabilen güçlü bir test olarak kabul edilmektedir (Demir, 2020, s. 161). Değişkenler arasındaki ilişkinin yönünün ve ağırlığının tespiti için ise Pearson Korelasyon testinden yararlanılmıştır. Korelasyonda katsayısının 0 ile 1 Aralığında değer aldığı varsayılır (Demir, 2020, s. 303). Korelasyon analizinde değişkenler arası ilişki olduğu tespit edildikten sonra yaşam becerileri bağımsız değişkeninin akademik öz yeterlik bağımlı değişkeni üzerindeki etkisinin tespiti için basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

Araştırmada nitel veriler, görüşme formunun 3 öğrenci ile yüz yüze ve 7 öğrenci ile telefon aracılığıyla uygulanmasıyla elde edilmiştir. Her bir görüşme yaklaşık 30 dakika sürmüştür. Uygulamadan önce öğrencilere mülakat formu ile Bilgilendirilmiş Onam Formu ulaştırılarak araştırma hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Görüşme esnasında ilk olarak araştırmaya konu olan yaşam becerileri ve akademik öz yeterlik kavramları ile ilgili açıklamalar yapılmıştır. Açıklamadan sonra ses kaydı için öğrencilerden izin alınarak görüşme yapılmaya başlanmıştır.

Görüşmeden elde edilen nitel veriler, ilk aşamada MAXQDA veri analiz programında araştırma sorularından hareketle betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Betimsel analiz, “elde edilen verilerin, araştırma sorularından veya görüşme ve gözlem sürecinde kullanılan sorular ve problemin alt boyutlardan hareketle temalara ayrılabilen analiz yöntemi” olarak tanımlanır (Yıldırım & Şimşek, 2018, s. 239). Betimsel analizde elde edilen bulgular, sebep sonuç ilişkisi dikkate alınarak sistematik bir şekilde ele alınıp yorumlanabilmektedir. İkinci aşamada ise betimsel analiz ile elde edilen temalar, içerik analizine tabi tutularak sistematik bir şekilde kategori ve kodlara ayrılmıştır. “İçerik analizi belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile denetlendiği sistematik ve yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanır” (Büyüköztürk vd., 2013, s. 357). İçerik analizinde, betimsel analizde elde edilmeyen temaların tespiti için daha derin analizler yapılabilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2018, s. 242). Araştırmada içerik analizi ile öncesinde elde edilen verilerden daha ayrıntılı açıklamalar ulaşılması ve beklenmeyen tema ve kodlamalara ulaşılması hedeflenmiştir. Zira içerik analizinde kategoriler daha önce elde edilen bilgiler ışığında şekillendirilebilmektedir (Büyüköztürk vd., 2013, s. 357). Analizde temalar, araştırmanın nicel boyutunda anlamlı sonuçlar elde edilen alt problemler dikkate alınarak oluşturulmuştur. Elde edilen tema ve kodlara dair öğrenci görüşleri doğrudan alıntılar ile ortaya konulmuştur. Öğrenci görüşleri K1 K kadın ve K1 E erkek...şeklinde kodlanarak aktarılmıştır.

4. Güvenirlik ve Geçerlik

Araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik ölçme araçlarındaki iç ve dış tutarlılığın sağlanmasıyla ilişkilendirilmektedir (Karasar, 2020, ss. 90–96). Karma yöntem çalışmalarında iç-dış geçerlik, zayıflığın en aza indirilmesi geçerliği, sıralı gerçeklik, örneklerin entegrasyonu geçerliği ve çoklu geçerlik türleri bulunmaktadır. Çoklu geçerlik nicel ve nitel yöntem süreçlerinin uygun bir şekilde yürütülmesi olarak kabul edilmektedir (Christensen vd., 2015, ss. 384–385). Bu geçerlik türlerinin sağlanması için nicel ve nitel çalışmaların geçerlik şartlarının sağlanması önem arz etmektedir. Araştırmanın geçerlik ve güvenirliğinin sağlanması amacıyla araştırmanın nicel boyutunda güvenirlik ve geçerlikleri test edilmiş ölçme araçları kullanılmıştır (Bolat & Balaman, 2017; Ekici, 2012). Araştırmanın alt problemlerine dair sorular hazırlanırken uzman görüşlerinden yararlanılmıştır.

Nitel araştırmalarda ise geçerlilik ve güvenirlik; inandırıcılık, uzun süreli etkileşim, derinlemesine veri toplama, çeşitleme, uzman incelemesi, katılımcı teyidi ve ayrıntılı betimleme gibi stratejiler ile sağlanmaktadır (Creswell, 2013a, ss. 252–253). Araştırmanın nitel boyutunda geçerlik ve güvenirliğin sağlanması amacıyla yöntem seçilirken, veri toplama aracı hazırlanırken ve veriler analize edilirken alanyazın ve uzman görüşlerinden yararlanılmıştır (Best & Kahn, 2017; Büyüköztürk vd., 2013; John W Creswell & Creswell, 2018). Çalışmada, katılımcıların çalışma grubunun kriterlerine uygunluğu dikkate alınarak süreç yürütülmüştür. Çalışmada kayıt altına alınan veriler; deşifre, analiz ve raporlama sürecinde katılımcıların ifadeleri aynen korunarak aktarılmaya çalışılmıştır. Ayrıca verilerin analizi esnasında kodlar ve temalar oluşturulurken daha önce benzer çalışma deneyimi olan uzman görüşlerinden yararlanılmış ve oluşturulan temalar ile kodlar olduğu gibi rapora yansıtılmaya çalışılmıştır. Bu süreçler, araştırmada elde edilen bulguların geçerlik ve güvenirliği için önemli kabul edilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2018, ss. 170–181).

B. Bulgular

Bu başlıkta araştırmanın nicel ve nitel bulguları birlikte değerlendirilerek verilmektedir. Öğrencilerin yaşam becerileri ve öz yeterlik algılarının genel ortalaması, yaşam becerileri ile akademik öz yeterlik algılarının cinsiyet ile aile aylık geliri değişkenlerine göre karşılaştırması ve yaşam becerileri ile akademik öz yeterlik algılarının etki değerine ilişkin korelasyon ve regresyon analiz sonuçlarına ilişkin bulgular tablolar halinde verilmektedir. Tablo şeklinde sunulan nicel bulgular nitel bulgular ile birlikte değerlendirilmektedir.

Öğrencilerin yaşam becerileri ile akademik öz yeterlik ölçeklerinden aldıkları puanların ortalamaları Tablo 3'te sunulmaktadır:

Tablo 3: Katılımcıların Yaşam Becerileri ve Akademik Öz Yeterlik Ölçeklerinden Aldıkları Puanlar.

Ölçekler	Alt Boyutlar	Ortalamalar	Genel Toplam
Yaşam Becerileri	SDBC	2,99	3,52
	EÖF	3,54	
	KPVC	3,56	
	YED	3,70	
	İKAİ	3,80	
Akademik Öz Yeterlik	TBB	3,03	2,96
	BUB	2,74	
	SSB	3,06 $\bar{X}$	

Tablo 3'teki veriler incelendiğinde öğrencilerin yaşam becerileri genel ortalamalarının ($\bar{X}$ =3,52) yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Yaşam becerileri SDBC alt boyutu için ortalamasının ($\bar{X}$ =2,99) orta düzeyde, EÖF ($\bar{X}$ = 3,54), KPVC ($\bar{X}$ = 3,56), YED ($\bar{X}$ = 3,70), ve İKAİ ($\bar{X}$ = 3,80) alt boyutları için ise ortalamaların yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Tablodaki verilere göre öğrencilerin akademik öz yeterlik genel ortalaması ($\bar{X}$ =2,96) orta düzeydedir. Akademik öz yeterliğin TBB ($\bar{X}$ = 3,03), BUB ($\bar{X}$ = 2,74) ve SSB ($\bar{X}$ = 3,06) alt boyutları için ortalamalar orta düzeyde görülmektedir.

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre verdikleri yanıtların ikili karşılaştırması amacıyla *t* Testi uygulanmıştır. Öğrencilerin verdikleri yanıtların cinsiyet değişkenine göre *t* Testi analiz sonuçları Tablo 4'te sunulmaktadır.

Tablodaki sonuçlar, yaşam becerileri konusunda cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır [*t*= -2,838; *p* <0,05]. Sonuçlar erkek öğrencilerin yaşam becerileri ortalamalarının ($\bar{X}$ =3,62), kadın öğrencilerin ortalamalarından ($\bar{X}$ =3,49) yüksek olduğunu göstermektedir. Buna göre yaşam becerilerinin SDBC [*t*= -5,308; *p*<0,05], EÖF [*t*=-3,675; *p* <0,05] ve KPVC [*t*=-2,423; *p* <0,05] alt boyutları için öğrenci görüşlerinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklar görülmektedir. Yaşam becerilerinin YED [*t*= -,188; *p* >0,05] ve İKAİ [*t*=-,339; *p* >0,05] alt boyutlarında ise cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark görülmemektedir. Buna göre SDBC ($\bar{X}$ = 2,93), EÖF ($\bar{X}$ = 3,27) ve KPVC ($\bar{X}$ =3,66) alt boyutlarında erkeklerin ortalamalarının kadınların ortalamalarına ($\bar{X}$ = 2,93), ($\bar{X}$ = 3,50), ($\bar{X}$ = 3,54) oranla yüksek olduğu görülmektedir. Tablodaki verilere göre öğrencilerin akademik öz yeterliklerinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark görülmektedir [*t*= 2,398; *p*<0,05]. Buna göre kadın öğrencilerin akademik öz yeterlik ortalamalarının ($\bar{X}$ = 2,98) erkeklerin akademik öz yeterlik ($\bar{X}$ = 2,87) ortalamalarından yüksek olduğu görülmektedir. Akademik öz yeterlik alt boyutlarına cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında TBB [*t*= 1,619; *p* >0,05] ve BUB [*t*= ,745; *p* <0,05] alt boyutlarında anlamlı bir fark görülmemektedir. Ancak SSB [*t*= 3,949; *p* < 0,05] alt boyutunda cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark görülmektedir. Buna göre akademik öz yeterliğin SSB alt boyutunda kadınların ortalamalarının ($\bar{X}$ =3,15) erkeklerin ($\bar{X}$ = 2,94) ortalamalarından yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmanın nicel boyutunda öğrencilerin yaşam becerileri algılarında erkekler lehine çıkan anlamlı fark üzerine, nitel boyutta öğrencilere "Beklenmeyen durumlarda ne tür tepkiler verirsiniz?" sorusu yöneltilerek öğrencilerin cinsiyetlerine verdiği tepkilerden ne tür yaşam becerilerini kullandıkları anlaşılmaya çalışılmıştır. Kadın öğrenciler, beklenmeyen durumlarda çevreden yardım

Tablo 4. Öğrencilerin Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre *t* Testi Analiz Sonuçları

Değişkenler		Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	<i>t</i> Testi		
						<i>t</i>	<i>Sd</i>	<i>P</i>
Yaşam Becerileri	SDBC	Kadın	799	2,93	,69	-5,308	1008	,000**
		Erkek	211	3,27	,68			
	EÖF	Kadın	799	3,50	,68	-3,675	1008	,000**
		Erkek	211	3,70	,65			
	KPVC	Kadın	799	3,54	,68	-2,423	1008	,016**
		Erkek	211	3,66	,67			
	YED	Kadın	799	3,70	,71	-,188	1008	,851*
		Erkek	211	3,71	,72			
	İKAİ	Kadın	799	3,80	,73	-,339	1008	,735*
		Erkek	211	3,82	,72			
	Toplam	Kadın	799	3,49	,57	-2,838	1008	,005**
		Erkek	211	3,62	,57			
Akademik Öz Yeterlik	TBB	Kadın	799	3,05	,78	1,619	1008	,106*
		Erkek	211	2,95	,78			
	BUB	Kadın	799	2,75	,65	,745	1008	,456*
		Erkek	211	2,71	,66			
	SSB	Kadın	799	3,15	,68	3,949	1008	,000**
		Erkek	211	2,94	,65			
	Toplam	Kadın	799	2,98	,62	2,398	1008	,017**
		Erkek	211	2,87	,60			

talep etme, çözüm yollarını arama, mesafeli durmaya çalışma, iletişim kurmaya çalışma, paniğe kapılma ve ibadetlere sığınmaya çalışma gibi tepkiler verdiklerini ifade etmişlerdir. Erkek öğrenciler ise beklenmeyen durumlarda problemi çözmeye çalışma ve iletişim kurmaya çalışma, kişiler arası ilişkilerden yaralanma ve çevreden yardım talep etme gibi tepkiler verdiklerini ifade etmişlerdir. Konu ile ilgili bazı öğrenci görüşleri aşağıda sunulmaktadır:

“İstenmeyen bir durumla karşılaştığımda ilk olarak bir düşünüş yaşıyorum durum ne olursa olsun. Sonra ayağa kalkıp aileme yakın hissettiğim kişilere danışıp kendimce bir şeyler yapmaya çalışıyorum. Genel olarak kitaplara, dini ibadetlere ve inançlara sarılıyorum o durumdan kurtulmak için” (K3, K.).

“İstenmeyen bir durumla karşılaştığımda gerek kişiler olsun gerek olaylar karşısında olsun öncelikle uyarırım. Eğer uyarımı dikkate alırsa bunu görmemezlikten gelirim. Şayet tekrarı olursa o şahısla arama mesafeyi koyarım. Sorun yaşadığım kişiyle öncelikle kendim yüz yüze konuşmayı tercih ederim. Araya başkasını kattığım zaman sorunlar olabiliyor” (K6, E.).

Öğrencilerin verdikleri yanıtlardan hareketle erkek öğrencilerin beklenmeyen durumlar karşısından iletişim, karar verme ve problem çözme gibi yaşam becerilerini kadın öğrencilere oranla

daha fazla kullandıkları yorumu yapılabilir. Bu nitel bulguların nicel bulguları desteklediği anlamına gelmektedir.

Araştırmanın nicel boyutunda öğrencilerin akademik öz yeterlik algılarında cinsiyet değişkenine göre kadınlar lehine çıkan anlamlı fark üzerine, öğrencilere “Sınıfta hangi durumlarda derse katılım sağlarsınız? sorusu yöneltilerek akademik öz yeterliklerini etkileyen faktörler ile ilgili bilgi edinilmeye çalışılmıştır. Kadın öğrenciler çoğunlukla öğretim elemanlarının davranışları, dersin ilginç olması ile sesiz sınıf ortamına dair faktörleri sıralarken erkek öğrenciler, hocanın öğretim yöntemi, sınıf mevcudiyeti ve hoca ile olan iletişim faktörünü sıralamışlardır. Konu ile ilgili bazı öğrenci görüşleri aşağıda sunulmaktadır:

“Derslerin akıcı olduğu durumlarda daha kolay katılım sağlarım. İlgimi çeken meraklı bir şey olduğunda derslere katılıyorum. Mesela sınıf sesiz, ortam güzel, hoca da eğer insanı derse itekleyen biri ise ben derse katılım gösteririm” (K1, K.).

“Derse katılmamı sınav motivasyonu etkiler. Sınavda başarısız olmamak için katılımı zorunluluk olarak görüyorum. Ama kalabalık sınıflarda derse motive konusunda sıkıntı çekerim. Sınıfların sayısı ne kadar az olursa o kadar iyi olur. Artı bence bayanların ayrı sınıfta erkeklerin ayrı sınıfta eğitim görmeleri daha iyi olur. Yanlış anlaşılmasın, hani başarısız o olduğum bir durumda erkek öğrenciden çekinmem, utanmam, sıkılmam ama bir bayan öğrenciden çekinebilirim utanabilirim” (K2, E.).

“Elimden geldiğince derslere katılım sağlamaya çalışıyorum ancak, hocanın ders anlatma tarzı benim için çok önemlidir. Hoca eğer direkt pdf’ten ders anlatıyorsa öğrenci ile iletişim kurmuyorsa ben bu derse katılmam kesinlikle. Ama anlatımı ve hitabı güzel olan bir ders olursa dersi severim ve katılımı da sağlarım sürekli” (K6, E.).

Bu bulgulardan hareketle kadın ve erkek öğrencilerin akademik öz yeterlik algıları arasındaki farkın, derslere katılımlarını etkileyen faktörlerden kaynaklandığı söylenebilir. Özellikle erkek öğrencilerin kalabalık sınıflardan ve sınıfın çoğunluğunun kadın olmasından etkilendikleri ve kendilerini rahat hissetmedikleri için akademik öz yeterlik ortalamalarının kadın öğrencilere oranla daha düşük çıktığı yorumu yapılabilir. Elde edilen nitel bulgular nicel bulguları destekler niteliktedir.

Öğrencilerin ailenin aylık gelir durumu değişkenine göre verdikleri yanıtların karşılaştırılması amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) Testi uygulanmıştır. Öğrencilerin verdikleri yanıtların ANOVA Testi analiz sonuçları Tablo 5’te sunulmaktadır:

Tablo 5. Öğrencilerin Ailenin Aylık Gelir Durumu Değişkenine Göre Verdikleri Cevapların ANOVA Testi Analiz Sonuçları

Ölçekler	Aylık Gelir	N	$\bar{X}$	SS	Sd	f	p
Yaşam Becerileri	0-20000 (1)	585	3,48	,603	2	3,878	0,21
	20000-40000 (2)	298	3,58	,499	1007		
	40000+ (3)	127	3,58	,499	1009		
	Toplam	1010	3,52	,578	Anlamlılık		1-2
Akademik Özyeterlik	0-20000 (1)	585	2,99	,619	2	2,109	,122
	20000-40000 (2)	298	2,93	,605	1007		
	40000+ (3)	127	2,87	,645	1009		
	Toplam	1010	2,96	,619	Anlamlılık		-

Tablo 5'teki verilere incelendiğinde öğrencilerinin yaşam berileri ortalamalarında ailenin aylık gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir fark olduğu görülmektedir [$F= 3,878$; $p< 0,05$]. Buna göre ailelerinin aylık gelir durumu 20.000-40.000 arasında olan öğrencilerin yaşam becerileri ortalamalarının ($\bar{X}= 3,58$), ailelerinin aylık gelir durumu 0-20.000 arası olan öğrencilerin ($\bar{X}= 3,48$) ortalamalarından yüksek olduğu görülmektedir.

Tablodaki verilere göre ilahiyat fakültesi öğrencilerinin akademik öz yeterlik ortalamalarında ailenin aylık gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir fark görülmemektedir [$F= 2,109$; $p> 0,05$].

Maddi olanakların öğrencilerin akademik yaşantısına olan etkisinin anlaşılması amacıyla öğrencilere “Maddi olanaklarınız üniversite yaşantınızı nasıl etkilemektedir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin verdikleri cevaplar olumlu ve olumsuz etkiler şeklinde kategori ve kodlara ayrılmıştır. Öğrenciler maddi olanakların *kaynaklara kolay ulaşma, akademik faaliyetlere kolay katılabilme, eğitim harcamalarında kolaylık, özgüvenli olma ve arkadaşlar ile sosyalleşme imkânı sağlama* gibi olumlu etkileri olduğunu ifade etmişlerdir.

“Maddi olanaklarım, akademik faaliyetlerimi olumlu etkilemektedir. Mesela herhangi bir gezi olduğu zaman istenilen parayı rahatlıkla çıkartıp verebiliyorum ve katılıyorum” (K3, K.).

“Maddi sıkıntılar ilişkilerimde özgüven problemine neden olabiliyor. Maddi sıkıntılar çekmediğim zamanlarda daha bir özgüvenim var kendime” (K5, K.).

“Maddi olanaklar öğretim elemanları ile ve arkadaşlar arasındaki ilişkilerde ciddi anlamda etkili oluyor. Aynı zamanda arkadaşlar arasında iletişime de etki ediyor. Daha çok saygınlık ve güven veriyor” (K6, E.).

Öğrenciler, maddi imkânsızlıkların olumsuz etkilerini ise kaynaklara kolay ulaşamama, akademik faaliyetlere katılamama, özgüven problemi yaşama, arkadaş seçimini etkileme, yeterli düzeyde sosyalleşememe ve destek eğitimi alamama şeklinde ifade etmişlerdir. Konu ile ilgili bazı öğrenci görüşleri şu şekildedir:

“Arkadaşlarımı ona göre seçerim ben. Eğer arkadaşım benden daha fazla harcıyorsa mesela o arkadaşla arama mesafe koyarım...Maddi durum eğitimi de etkiliyor tabi ki. Mesela dershaneye gitmek istedim, çok fazla para istediler ve ben gidemedim. Desteklemem gereken dersler için eğitim alma imkânım olmuyor” (K1, K.).

“Kitaplar aşırı pahalı olduğu için bazen okumak istediğim kitapları alamıyorum. K7 K: “Geziler olabilir. Gezilere katılmak isterdim ama bu pek olmadı. Mesela olabildiğince sınıf içinde yapılan toplu etkinliklere katılmaya çalışırım. Tabi orada cebimi de düşündüğüm oluyor. Direkt hemen katılamam diye düşünüyorum ve planlarım ona göre olur” (K5, K.).

“Maddi olanaklarım beni olumsuz etkiliyor. Dışarıda yapılan sempozyumlar olsun ya da akademi faaliyetleri olsun katılma sıkıntılı oluyor. Örneğin Mevlana programları oluyordu onlara gidemedim” (K10, K.).

Araştırmanın nitel kısmında elde edilen bulgular nicel kısmında elde edilen bulguları açıklayıp desteklemektedir. Buna göre öğrencilerin maddi olanaklarının hem yaşam becerileri hem de akademik öz yeterlik algılarını etkileyen önemli bir faktör olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin yaşam becerilerinin akademik öz yeterliklerine etki düzeyinin belirlenmesi amacıyla basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon analiz sonuçları Tablo 6'da sunulmaktadır:

Tablo 6. Öğrencilerin Verdikleri Cevapların Regresyon Analizi

Bağımsız değişken	Bağımlı değişken	B	Sd	(β)	t	R	R ²	F	P
Yaşam Becerileri	Akademik Öz Yeterlik	4,567	,109	-,425	41,85	,425	,180	221,69	,000

* $p<0,01$

Tablo 6 incelendiğinde kurulan regresyon modeli $p < 0.01$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Regresyon analizinde öğrencilerin yaşam becerilerinin akademik öz yeterliklerine negatif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir etkisinin olduğu görülmektedir. Modelin R^2 değeri: ,180 olarak hesaplanmıştır ($r = -.425$; $R^2 = ,180$; $p < 0,01$). Bu sonuç akademik öz yeterlik bağımlı değişkeninin yaşam becerisi bağımsız değişkeni tarafından %18 oranında açıklandığını göstermektedir. Regresyon modelindeki bağımsız değişkenin Beta katsayısı $-.425$ 'tir ($p < 0,01$). Bu değer, yaşam becerileri bağımsız değişkeninin akademik öz yeterlik bağımlı değişkeni üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin yaşam becerilerinin akademik öz yeterlik algılarına olan etkilerinin anlaşılması amacıyla onlara “Sahip olduğunuz yaşam becerileri, akademik öz yeterliğinizi nasıl etkilemektedir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin verdikleri cevaplar, yaşam becerilerinin akademik öz yeterliğe etkisi teması altında erkek ile kadın öğrencilere göre olumlu ve olumsuz etkiler şeklinde kategori ve kodlara ayrılmıştır. Yapılan analizde erkek öğrenciler yalnızca yaşam becerilerinin motivasyonu artırma, yüksek akademik özgüven kazandırma, not ortalamalarını artırma, hızlı karar verme, problemi kolayca dile getirme, dersler hakkında hocalar ile tartışabilme, öğretim elemanı ile rahat iletişime geçme ve problemi kolayca dile getirme gibi olumlu etkilerini sıralamışlardır. Konu ile ilgili bazı öğrenci görüşleri şu şekildedir:

“Şimdi bizim var olan becerilerimiz okul hayatımıza gerçekten etki ediyor. Bu her alanda ediyor. Örneğin sesi güzel olan arkadaşın Kur'an-ı Kerim okuması daha güzel oluyor. Arapça merakım Arapça çok daha iyi öğrenmemi sağlayabiliyor. İlgi alanıma göre akademik başarıma da yüksek oluyor. Benim becerilerim Arapçama olumlu yansıyor” (K2, E.).

“Örneğin genel olarak kimseyle sorunum yok. O yüzden herkese not alıp veriyoruz. Genellikle notlarımız da ortalama üstü oluyor Hani orada kişiler arası becerilerim galiba akademik öz güvenime de etki ediyor” (K4, E.).

Kadın öğrenciler ise yaşam becerilerinin farkındalık kazandırma, başarı yolunda destekleme, hedefe ulaştırmada yardımcı olma, başarı ve başarısızlığın sorumluluğunu alma gibi olumlu etkilerini sıralamışlardır. Kadın öğrenciler, ayrıca yaşam becerilerine sahip olmamaktan kaynaklı her faaliyete katılamama, olaylara eleştirel bakamama, öğretim elemanlarını eleştirememeye ve duyguların akademik faaliyetleri kötü etkilemesi gibi olumsuz etkileri sıralamaları dikkat çekmektedir. Konu ile ilgili bazı öğrenci görüşleri şu şekildedir:

“Duygularım ile baş edemem zaman zaman olumsuz etkiliyor. Mesela duygusallığım akademik olarak gelişmeme engel oluyor. Çok hırslı olmam akademik başarıyı yükseltmeme yardımcı oluyor. Duygusal bir durum yaşadığımda genelde bütün iyi yönlerim gidiyor. Bu beni hayatta çok etkiliyor” (K3, K.).

“Bu beceriler beni ileriye taşıyor, farkındalık kazanmamızı sağlıyor, hayata karşı tam bir savaşçı olma modumu sağlıyor daha çok. Hedef ve hayallerime doğru başarıya gitme yolunda bana yardımcı oluyor. Yani bu yaşam becerileri beni destekliyor” (K5, K.).

“Yaşam becerilerinin olumlu etkisi de çok, olumsuz etkisi de çok. Mesela olumlu etkisi, hoca mezhepleri anlatırken empati kurabiliyorum. Hem mesela bu olaydan dolayı bu kişiler bu görüşte diyebiliyorum. Ama empati yaptığım için mesela eleştiriler bakamıyorum. İşin kötü yönü, bazen eleştirel kısmı göremiyorum” (K9, K.).

Bu bulgular, araştırmada öğrencilerin yaşam becerileri algılarında cinsiyet değişkeni açısından ortaya çıkan anlamlı farklılığı da tekrar açıklar niteliktedir. Ayrıca öğrencilerin genel olarak yaşam becerileri konusunda kendilerini yetkin gördükleri için akademik bir çaba harcama ihtiyacı hissetmediklerinden akademik öz yeterlik ölçeğine verdikleri yanıtlarda, akademik öz yeterlik algılarının yaşam becerileri ile negatif yönlü çıktığı yorumu yapılabilir. Bu bulguların öğrencilerin

yaşam becerileri ile akademik öz yeterlik algısı arasında negatif yönlü ilişkiyi açıklayarak desteklediğini söylemek mümkündür.

Tartışma

Araştırma ilahiyat fakültesi öğrencilerinin yaşam becerileri ile akademik öz yeterlik algıları arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Öğrencilerin yaşam becerileri ve akademik öz yeterlik algıları, cinsiyet ile ailenin aylık gelir durumu değişkenlerine göre karşılaştırılmaktadır. Araştırmada elde edilen bulgular, literatüre dayalı olarak tartışılmaktadır.

İlahiyat fakültesi öğrencilerinin yaşam becerileri ile akademik öz yeterlik algılarının genel ortalamalarına bakıldığında öğrencilerin yaşam becerilerinin ($\bar{X}= 3,52$) yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bu sonuç İder ve İpek'in ilahiyat fakültesi öğrencilerinin 21. yüzyıl becerilerine dair yaptıkları çalışmanın alt boyutlarından olan beceri boyutu sonuçları ile örtüşmektedir (İder & İpek, 2023). Yaşam becerileri alt boyutlarından EÖF, KPVC, YED ve İKAİ boyutları yüksek düzeyde çıkarken yalnızca SDBC ($\bar{X}=2,99$) alt boyutu orta düzeyde çıkmaktadır. Din eğitimi adaylarının 21. yüzyıl becerileri olarak adlandırılan ve birçok uluslararası örgütün, ülkelerin bu becerilere öğretim programlarında yer vermeleri amacıyla çalışmalar yaptığı yaşam becerilerine yüksek düzeyde sahip olmaları, önemli bir sonuç olarak görülebilir (Aşlamacı, 2023, ss. 92–129). Zira Kurt ve Uçar'ın (2025) öğrencilerin yaşam becerileri ile gelecek kaygıları arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada, öğrencilerin yaşam becerileri ile gelecek kaygıları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Ölçeğin alt boyutlarında SDBC boyutunun orta düzeyde çıkmasından hareketle öğrencilerin stres ve duygular ile başa çıkma becerisinde diğer alanlara göre zayıf kaldıklarını söylemek mümkündür. Öğrencilerin akademik öz yeterlik algıları ile ilgili genel ortalamaları ($\bar{X}= 3,52$) ve tüm alt boyutların ortalamaları orta düzeyde çıkmaktadır. Aslan ve arkadaşlarının ilahiyat fakültesi öğrencilerinin zaman yönetimi becerileri ile akademik öz yeterlik algıları arasındaki ilişkiye dair yaptıkları çalışmanın sonuçları, çalışmamızın akademik öz yeterliğe ilişkin sonuçlarını desteklemektedir (Aslan vd., 2020). Öz yeterliğin ve akademik öz yeterliğin, akademik motivasyon ve öğretme becerileri üzerindeki etkisinin araştırıldığı çalışmalarda, akademik öz yeterliğin akademik motivasyon ile öğretme becerileri üzerinde pozitif yönde olumlu etkileri olduğu görülmektedir (Choi, 2005; Dalbulak & Acar, 2023). Bu sonuçlar öğretmen adaylarının akademik öz yeterlik algılarının yüksek olmasının önemini ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin görüşleri, cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde öğrencilerin yaşam becerilerinin genel ortalamalarında erkek öğrenciler (3,62) lehine, akademik öz yeterlik ortalamalarında ise kadın öğrenciler (3,49) lehine anlamlı farklar çıkmaktadır. Elde edilen bulgular öğrencilerin akademik öz yeterlik algılarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sonuç, Çelik'in (2025) Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmen adaylarının akademik öz yeterlik ile mesleki kaygıları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmanın bulguları ile örtüşmektedir. Söz konusu çalışmada kadın öğrenciler lehine anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Öte yandan, Uçar ve Semerci'nin (2024) ilahiyat fakültesi öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ile akademik öz yeterlikleri arasındaki ilişkiyi ele aldıkları çalışmada ise akademik öz yeterlik algısı bakımından cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu yönüyle mevcut çalışma, literatürdeki bazı çalışmalarla örtüşürken bazılarıyla farklılık göstermektedir.

Araştırmanın nicel boyutunda ortaya çıkan bu fark, araştırmanın nitel boyutunda desteklenmektedir. Zira kadın öğrenciler (K3 K) çoğunlukla zor durumlarda başkalarında yardım istediklerini belirtirken erkek öğrenciler (K6 E) karşılaştıkları problemleri iletişim becerilerini kullanarak çözmeye çalıştıklarını ifade etmektedir. Bu bulgular öğrencilerin 21. yüzyıl yaşam becerileri konusunda yapılan araştırma sonucu ile cinsiyet değişkeni açısından uyumsuzken (İder & İpek, 2023) yapılan diğer çalışmalar ile uyusmaktadır (Anuradha, 2014; Şeker & Karakurt, 2020).

Araştırmalarda elde edilen sonuçların farklı olmasının nedeni sosyoekonomik ve sosyokültürel farklılıklar olabilir. Zira sosyoekonomik ve sosyokültürel şartların bireylerin eğitim başarısı ve ailelerin eğitime katkıları ile bireylerin girişimcilik algıları gibi birçok alanda etkili olduğu bilinmektedir (Aytaç, 2006; Işık vd., 2015; Tabak, 2020). Şeker ve Karakurt (2020) ise erkek öğrencilerin yaşam becerileri ortalamalarının kadın öğrencilere oranla yüksek çıkmasının, öğrencilerin ataerkil bir toplumda yetişmiş olmalarına bağlanabileceğini ifade etmektedir. Nedeni ne olursa olsun kadın öğrencilere yaşam becerileri eğitiminin verilmesi yararlı olacaktır. Zira kadın öğrencilere yönelik yapılan yaşam becerisi eğitiminin olumlu sonuçlar verdiği görülmektedir (Pujar & Patil, 2016).

Araştırmada öğrencilerin akademik öz yeterlik algılarına dair ortalamalarında kadınlar lehine anlamlı düzeyde farklılık olduğu görülmüştür. Araştırmanın nitel boyutu nicel boyuttaki bu sonucu destekler niteliktedir. Zira erkek öğrenciler (K2 E) kadın öğrencilerin çoğunlukta olduğu sınıflarda öğrenim gördüklerinde derse katılım konusunda sıkıntı yaşadıklarını ifade etmektedir. İlahiyat fakültelerinde kadın öğrenci sayısının erkek öğrencilere oranı düşünüldüğünde erkek öğrencilerin bu durumda etkilenmesinin olağan olduğu düşünülebilir. Bu sonuç akademik öz yeterlik ile ilgili yapılan çalışmalar ile cinsiyet değişkeni açısından uyusmamaktadır. Aktaş'ın yaptığı çalışmada öğrencilerin akademik öz yeterlik algılarında, cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark görülmezken Osmanoğlu ve Ulu'nun çalışmasında erkek öğrenciler lehine anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir (Aktaş, 2017; Osmanoğlu & Ulu, 2024). Araştırmada kadınlar lehine çıkan bu farkın nedeni, kadınların ekonomik bağımsızlık ve toplumda belli bir statüye sahip olabilmek için akademik olarak çalışma ihtiyacı hissetmeleri ve bunun için çaba sarf etmeleri olabilir (Osmanoğlu & Ulu, 2024, ss. 100-101). Zira girişimci kadınların çalışma motivasyonu ile ilgili yapılan bir araştırmada, kendini gerçekleştirme isteği, para ve güç elde etme isteği, sosyal statü elde etme, cam tavan sendromunun üstesinden gelme gibi faktörlerin kadınların çalışma motivasyonlarını oluşturduğunu ortaya çıkartmıştır (Kırççek & Aytar, 2021). Araştırmada öğrencilerin yaşam becerilerine dair görüşlerinde, ailenin aylık gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Buna göre ailelerinin aylık gelir durumu 20.000-40.000 olan öğrencilerin yaşam becerileri ortalamaları (3,58) aylık gelir durumu 0-20.000 arası olan öğrencilerin ortalamalarından (3,48) anlamlı düzeyde yüksek çıkmaktadır. Araştırmanın nitel boyutundaki bulgular nicel kısmında çıkan bu sonuçları açıklamaktadır. Zira hem kadın öğrenciler (K1 K, K5 K, K7 K) hem de erkek öğrenciler (K6 E, K10 E) maddi olanaklarının arkadaş seçimlerini, çevre ile olan iletişimlerini, kendilerine olan öz güvenlerini ve bazı durumlarda karar alma becerilerini etkilediğini ifade etmektedir. Bu bulgular Bayraktar'ın araştırma sonucuyla örtüşmemektedir. Bayraktar'ın ilahiyat fakültesi öğrencilerinin aldıkları ilahiyat eğitiminin problem çözme becerisine katkısını araştırdığı çalışmada, problem çözme becerisi ile ailenin aylık gelir durumu arasında anlamlı bir ilişki görülmemektedir (Bayraktar, 2014). Öğrenci görüşlerinde yaşam becerileri ile ailenin aylık gelir durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olması, maddi olanakların yaşam becerilerini kazandırmaya olan etkisini göstermesi açısından önemlidir. Araştırma bulgularına göre ilahiyat fakültesi öğrencilerinin %57,9'unun açlık sınırında (0-20.000) ve %29,5'inin yoksulluk sınırında (20.000-40.000) yaşadığı düşünüldüğünde konunun önemi daha iyi anlaşılabilir (TÜRK-İŞ, 2024). Araştırmada öğrencilerin aile gelir durumu ile akademik öz yeterlik algıları arasında anlamlı bir fark görülmemektedir. Bu bulgular öğrencilerin akademik öz yeterlikleri ile ilgili yapılan çalışma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Aktaş'ın ilahiyat fakültesi öğrencilerinin akademik güdülenme ile akademik öz yeterlikleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada, öğrencilerin maddi durumları ile akademik öz yeterlikleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki görülmemektedir. Ailenin aylık gelir durumu ile akademik öz yeterlik arasında anlamlı bir ilişkinin olmaması, akademik öz yeterliğin maddi olanaklarda fazla etkilenmediğini göstermektedir (Aktaş, 2017).

Araştırmada öğrencilerin yaşam becerileri ile akademik öz yeterlik algıları arasında negatif

yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Buna göre öğrencilerin yaşam becerileri akademik öz yeterlik algılarını %18 oranında açıklamaktadır. Öğrencilerin yaşam becerileri algıları yükseldikçe akademik öz yeterlik algıları azalmaktadır. Bu bulgular, ilahiyat fakültesi öğrencilerinin çeşitli alanlardaki becerileri ile akademik öz yeterlikleri arasındaki ilişkiye dair yapılan araştırma bulguları ile örtüşmemektedir (Aktaş, 2017; Bayraktar, 2014; Şeker & Karakurt, 2020). Yapılan araştırmalarda öğretmen adaylarının ölçülen becerileri ile akademik öz yeterlikleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Araştırmanın bulgularına göre öğrencilerin yaşam becerileri arttıkça akademik öz yeterlik algıları düşmektedir. Bu bulgular, öğrencilerin yaşam becerileri konusunda kendilerini yeterli hissettiklerinden akademik çaba harcama gereksinimi duymadıkları şeklinde yorumlanabileceği gibi, akademik öz güven eksikliğinin okudukları bölümden duydukları memnuniyetsizlikten kaynaklandığı şeklinde de yorumlanabilir. Nitekim Süleymanoğlu ve Uçar'ın (2025) ilahiyat fakültesi öğrencilerinin bölüm tercih etme nedenlerine ve eğitim süreçlerine ilişkin görüşlerini inceledikleri araştırmada, katılımcıların büyük bir kısmının ilahiyat fakültesinde öğrenim görmekten memnun olmadıkları ve imkânları olması durumunda farklı bir bölüm tercih edeceklerini ifade ettikleri görülmektedir.

Sonuç

Araştırma sunucunda öğretmen adaylarının yaşam becerileri algılarının nicel boyutta iyi düzeyde çıkması ve bu sonuçların nitel kısımda öğrenci ifadeleri ile desteklenmesi öğrencilerin meslek hayatlarında başarıları için önemli bir gösterge olarak kabul edilebilir. Akademik öz yeterlik algılarının genel ortalamalarının nicel boyutta diğer araştırmalar ile paralel bir şekilde orta düzeyde çıkması ilahiyat fakültesi öğrencileri için üzerinde önemle durulması gereken bir sonuç olarak dikkat çekmektedir. Özellikle erkek öğrencilerin ilahiyat fakültesindeki kadın öğrenciler ile aynı ortamda eğitim görmesinin ve kadın öğrenci sayısını kendilerini etkilediğini ifade etmeleri ayrıca üzerinde durulması gereken bir sonuç olmaktadır. Bu durum ilahiyat fakültelerinin öğrencilerine yeterli düzeyde akademik öz yeterlik kazandırma konusunda eleştiri konusu olması gerektiğini göstermesi açısından önemli kabul edilebilir.

Araştırmanın nicel boyutunda cinsiyet değişkeni açısından yaşam becerileri algısında erkek öğrenciler lehine, akademik öz yeterlik algısında ise kadın öğrenciler lehine anlamlı farklar ortaya çıkması ve bu durumun nitel boyutta öğrenci ifadeleri ile desteklenmesi önemli bir sonuç olarak kabul edilebilir. Öğrenci ifadelerinden erkek öğrencilerin iletişim kurma, karar verme, problem çözme vb. yaşam becerileri konusunda kadın öğrencilere göre başarılı oldukları görülmektedir. Bu sonuç erkek ve kadın öğrencilerin cinsiyet değişkeni açısından oluşan farklılıklara dikkat çekmesi açısından önemlidir. Bu sonuçlardan hareketle kadın öğrencilerin yaşam becerileri eğitimi ile desteklenmesi gerektiği söylenebilir. Ayrıca akademik öz yeterlik algısında kadın öğrenciler lehine çıkan farkın kadınların sosyoekonomik eşitsizliğe karşı verdikleri çabanın bir ürünü olduğu sonucuna varılabilir. Diğer taraftan erkek öğrencilerin akademik öz yeterlik algılarının kadın öğrencilere oranla daha düşük çıkmasının, erkek öğrencilerin yaşam becerileri konusunda kendilerini yetkin gördüklerinde akademik olarak fazladan bir çaba sarf etme ihtiyacı hissetmediklerinden kaynaklanıyor olabileceği sonucuna varılabilir.

Öğrencilerin ailelerinin aylık gelir durumu değişkenine göre yapılan analizlerde yaşam becerileri konusunda anlamlı bir fark çıkarken akademik öz yeterlik konusunda anlamlı bir fark görülmemiştir. Bu bulgulardan hareketle ailenin aylık gelir durumunun öğrencilere yaşam becerileri kazandırmada önemli bir değişken olduğu sonucuna varılmaktadır. Zira ailesinin aylık gelir durumu yüksek öğrencilerin yaşam becerileri ortalamalarının yüksel olmasının yanı sıra öğrenciler de ekonomik durumun öğretim üyeleri ile arkadaş ilişkilerinde etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca ailenin aylık gelir durumunun öğrencilerin akademik öz yeterlik algılarına anlamlı düzeyde etki

etmemesi, ailenin aylık gelir durumunun akademik öz yeterlik konusunda etkili olmadığını ortaya koyması açısından önemli bir sonuç olarak kabul edilebilir.

Araştırmada öğrencilerin yaşam becerileri ile akademik öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılan analizde negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çalışmada öğrencilerin yaşam becerilerinin, akademik öz yeterlik algılarını belirli bir oranda açıkladığı ve öğrencilerin yaşam becerisi algısı yükseldikçe akademik öz yeterlik algılarının düştüğü görülmektedir. Bu durum öğrencilerin kendilerini yaşam becerilerinde yetkin gördüklerinde akademik çalışmaya fazla ihtiyaç duymadıkları şeklinde yorumlanabilir. Bu sonuçlardan hareketle ise öğrencilerin kendilerini yaşam becerilerinde yetkin gördüklerinde, akademik çalışmaya fazla ihtiyaç duymadıkları yorumu yapılabilir.

Öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçlardan hareketle ilahiyat fakültesi ile ilgili çalışmalar yapacak olan araştırmacılara, alan uzmanlarına, öğretim elemanlarına ve öğrencilere şu önerilerde bulunabilir:

- İlahiyat fakültesi öğrencilerinin yaşam becerileri akademik öz yeterlik algıları arasında ortaya çıkan negatif ilişkinin nedenleri daha ayrıntılı çalışmalar ile araştırılabilir.
- Öğrencilerin yaşam becerileri ile akademik öz yeterlik algıları arasındaki ilişkiye dair ilahiyat fakülteleri ve diğer fakülteler arasında karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir
- İlahiyat fakültelerine yönelik eğitim-öğretim faaliyetleri planlanırken öğrencilerin yaşam becerileri ile akademik öz yeterlik algılarını geliştirecek ve destekleyecek politikalar üretilebilir.
- İlahiyat fakültesi öğrencilerinden maddi açıdan problem yaşayan öğrenciler için eğitim destek bursları sağlanabilir.
- Öğretim elemanları, derslerinde öğrencilerin yaşam becerileri ile akademik öz yeterlik algılarını geliştirecek yöntem ve teknikler kullanabilir.
- Öğrenciler, yaşam becerileri ile akademik öz yeterlik algılarını geliştirecek ders stratejilerini kullanarak mesleki gelişimlerine katkı sunabilir.

Hakem: Dış, Bağımsız.

Teşekkür:

-

Beyanname:

1. Özgünlük Beyanı:

Bu çalışma özgündür.

2. Yazar Katkıları:

Fikir: RU&NS; **Kavramsallaştırma:** RU&NS; **Literatür Taraması:** RU&NS; **Veri Toplama:** RU&NS; **Veri İşleme:** RU&NS; **Analiz:** RU&NS; **Yazma - orijinal taslak:** RU&NS; **Yazma - inceleme ve düzenleme:** RU&NS.

3. Etik Kurul İzni:

Bu çalışma için etik kurul izni, İnönü Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 07.05.2024 tarihli ve 17 numaralı kararı ile alınmıştır.

4. Finansman/Destek:

Bu çalışma, İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından desteklenmiştir. Proje No: 3744.

5. Çıkar Çatışması:

Yazarlar, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

6. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları:

KAYNAKÇA

- Aktaş, H. (2017). Akademik Güdülenme İle Akademik Özyeterlik Arasındaki İlişki: İlahiyat Fakültesi Öğrencileri Üzerine Ampirik Bir Araştırma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 1376–1398.
- Anuradha, K. (2014). Assessment of Creative Life Skills among Adolescents. *Journal of Psychosocial Research*, 3(2), 219–221. <https://doi.org/10.32381/jpr.2018.13.01.20>
- Aşlamacı, İ. (2023). 21. Yüzyıl Becerileri ve Din Eğitimi Eleştirel Bir Yaklaşım. Dem Yayınları.
- Aslan, M., Ağiroğlu Bakır, A., & Umur Erkuş, Z. (2020). Öğretmen Adaylarının Zaman Yönetimi Becerileri ile Akademik Öz-yeterlik Algıları Arasındaki İlişki. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 2, 1–14.
- Aytaç, Ö. (2006). Girişimcilik: Sosyo-Kültürel Bir Perspektif Entrepreneurship: A Socio-Cultural Perspective. *Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 139–160.
- Bandura, A. (1977). Self-Efficacy: Toward a Unifying Theory of Behavioral Change. *Advances in Behaviour Research and Therapy*, 1(4), 139–161. [https://doi.org/10.1016/0146-6402\(78\)90002-4](https://doi.org/10.1016/0146-6402(78)90002-4)
- Bandura, A. (2002). Social Cognitive Theory in Cultural Context. *Applied Psychology: An International Review*, 51(2), 269–290. <https://doi.org/10.1111/1464-0597.00092>
- Bayraktar, A. (2014). İlahiyat Eğitiminin Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Öz Yeterlik İnanç Düzeyleri ve Problem Çözme Becerilerine Katkısı. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi) Atatürk Üniversitesi.
- Best, J. W., & Kahn, J. V. (2017). Eğitim Araştırmalarına Giriş: Tanımlar, Araştırma Problemi, Öneriler ve Rapor Yazma. *İçinde Eğitimde Araştırma Yöntemleri*.
- Bhati, K., & Sethy, T. P. (2022). Self-Efficacy: Theory to Educational Practice. *The International Journal of Indian Psychology*, 10(1), 1123–1128. <https://doi.org/10.25215/1001.112>
- Bolat, Y., & Balaman, F. (2017). Yaşam Becerileri Ölçeği : Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 22–39.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. erkan, Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (14. Baskı). Pegem Akademi.
- Çelik, R. (2025). Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretmen Adaylarının Akademik Öz-yeterlikleri ve Mesleki Kaygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Amasya İlahiyat Dergisi*, 25, 255–288. <https://doi.org/https://doi.org/10.18498/amailad.1623387>

- Choi, N. (2005). Self-Efficacy and Self-Concept as Predictors of College Students' Academic Performance. *Psychology in the Schools*, 42(2), 197–205. <https://doi.org/10.1002/pits.20048>
- Christensen, L. B., Johnson, R. B., & Turner, L. A. (2015). Research Designs, Method, and Analysis. İçinde *Pearson* (12. Editio). Pearson.
- Creswell, Jhon W. (2013a). Nitel Araştırma Yaklaşımı. İçinde M. Bütün & Beşir Demir (Ed.), *Nitel Araştırma Yöntemleri* (3. Baskı, ss. 69–110). Siyasal Yayın Dağıtım.
- Creswell, Jhon W. (2013b). *Qualitative Inquiry Research Desing Choosing Among Five Approachs*. Sage Publications.
- Creswell, John W., & Creswell, J. D. (2018). Research Design Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approachs. İçinde *SAGE* (5. Edition).
- Dalbulak, İ., & Acar, E. (2023). The Relationship Between Academic Self-Efficacy And Perceptions Of Teaching Skills (A Case Study: Sports Teacher Candidates'). *Synesis*, 15(1), 45–64.
- Demir, İ. (2020). *SPSS ile İstatistik Rehberi* (1. Baskı). Efeakademi Yayınları.
- Ekici, G. (2012). Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği: Türçeye Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Journal of Education*, 43, 174–185.
- Field, A. (2013). Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics. İçinde *Jurnal Sains dan Seni ITS* (C. 6, Sayı 1). SAGE. [http:](http://)
- İder, S., & İpek, F. (2023). İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin 21. Yüzyıl Becerileri Üzerine Bir İnceleme. *Firat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*, 2(28), 183–203. <https://doi.org/10.58568/firatilahiyat.1343560>
- Işık, A. D., Akosmanoğlu, E., & Bilir, A. (2015). İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma Başarısını Etkileyen Sosyo- Kültürel Faktörler. *Elementary Education Online*, 14(4), 1327–1340.
- Israel, G. D. (1992). Determining Sample Size. *Fact Sheet PEOD*, 1–5.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (36. Baskı). Nobel Yayınları.
- Kırççek, Ö. B., & Aytar, O. (2021). Kadın Girişimciliği : Motivasyon Faktörleri Üzerine Bir Araşırma. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(24), 516–523. <https://doi.org/10.47129/bartiniibf.985783>
- Krejcie, R. V., & Morgen, D. W. (2018). *Using Methods of Data Collection*. 38, 127–153. <https://doi.org/10.1891/9780826138446.0006>
- Milli Eğitim Bakanlığı (2017). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*. <http://oygm.meb.gov.tr>
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018). *Anadolu İmam Hatip Lisesi Meslek Dersleri Öğretim Programları*. <https://mufredat.meb.gov.tr>
- Milli Eğitim Bakanlığı (2023a). *21. Yüzyıl Becerileri ve Değerlere Yönelik Araştırma Raporu*. <https://ttkb.meb.gov.tr>
- Milli Eğitim Bakanlığı (2023b). *Temel Yaşam Becerileri Dersi Öğretim Programı*. <https://mufredat.meb.gov.tr>
- Milli Eğitim Bakanlığı (2024). *İlkokul-Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı (4, 5, 6, 7, 8) Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli*. <https://dogm.meb.gov.tr>
- Osmanoğlu, C., & Ulu, M. (2024). Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Akademik Öz-Yeterlik ve Üstbilişsel Farkındalıklarının İncelenmesi. *Bilimname*, 63–97. <https://doi.org/10.28949/bilimname.1418688>

- Pajares, F. (2003). Self-Efficacy Beliefs, Motivation, and Achievement in Writing: A Review of the Literature. *Reading and Writing Quarterly*, 19(2), 139–158. <https://doi.org/10.1080/10573560308222>
- Pujar, L. L., & Patil, S. S. (2016). Life Skill Development: Educational Empowerment of Adolescent Girls. *RA Journal Of Applied Research*, 2(05), 468–472. <https://doi.org/10.18535/rajar/v2i5.03>
- Sayan, Y. E., & Tavukçuoğlu, M. (2020). Yüksek Din Öğretimi Öğrencilerinin Öğrenme İklimi Algılarının Akademik Özyeterlik ve Akademik Başarıyla İlişkisi Üzerine Bir Araştırma. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, 24(2), 833–855.
- Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen Yeterlikleri ve Mesleki Gelişim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 58, 40–45.
- Süleymanoğlu, N., & Uçar, R. (2025). Öğrencilerin İlahiyat Fakültesini Tercih Etme Nedenleri ve Aldıkları Eğitim Hakkındaki Görüşlerine Dair Nitel Bir Araştırma. *Düzce İlahiyat Dergisi*, 1(9), 1–27.
- Şeker, E., & Karakurt, P. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri ile Akademik Öz Yeterlikleri Arasındaki İlişki. *ABCResearch*, 2, 37–47. <https://doi.org/10.5152/ABCR.2020.20002>
- Tabak, H. (2020). Eğitime Aile Katılımı: Sosyo-Ekonomik Özellikler Etkiliyor Mu? *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* O, 39(1), 104–121. <https://doi.org/10.7822/omuefd.652220>
- Taşpınar, M. (2017). *Sosyal Bilimleride SPSS Uygulamalı Nicel Veri Analizi* (1. Baskı). Pegem Akademi.
- Tosun, A. (2019). İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin XXI. Yüzyıl Öğrenen ve Öğreten Becerilerini Kullanım Düzeyleri. *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 42, 287–309. <http://dx.doi.org/10.30623>
- Turan, H., & Erdem, A. T. (2022). *Örnekleriyle Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve -SPSS Uygulamaları* (2. Baskı). Seçkin Yayınları.
- Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (2024). *TÜRK-İŞ Nisan 2024 Açlık ve Yoksulluk Sınırı*. <https://www.turkis.org.tr>
- Uçar, R., & Kurt, T. (2025). İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Yaşam Becerileri ile Gelecek Kaygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Rize İlahiyat Dergisi*, 28, 229–246.
- Uçar, R., & Semerci, A. (2024). İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışları ile Akademik Öz Yeterlikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Tokat İlmiyat Dergisi* |, 2(12), 552–582.
- Unicef. (2017). Reimagining Life Skills and Citizenship Education in the Middle East and North Africa. İçinde *UNICEF MENA Regional Office United*. www.lsce-mena.org
- Who. (2020). Life Skills Education School Handbook Prevention of Noncommunicable Diseases. İçinde *JAMA - Journal of the American Medical Association* (C. 312, Sayı 23). <https://doi.org/10.1001/jama.2014.15140>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayınları.
- Yükseköğretim Kurulu (2024). *YÖK Lisans Atlası*. <https://yokatlas.yok.gov.tr>
- Zimmerman, B. J. (1995). Self-Efficacy and Educational Development. İçinde Bandura (Ed.), *Self-efficacy in changing societies* (Cambridge, ss. 202–231). <https://doi.org/10.1017/CBO9780511527692.009>

Badge:

Issue : 54

Year: 2025

Page: 401-403

 Recep UÇAR^a Nurcan SÜLEYMANOĞLU^b^a Assoc. Prof., İnönü University,
recep.ucar@inonu.edu.tr^b Ph.D. Student, İnönü University,
mem.dicle@gmail.com

* Corresponding Author

Received: 5.05.2025

Accepted: 8.10.2025

Published: 10.31.2025

Citation:

Recep UÇAR & Nurcan
SÜLEYMANOĞLU (2025). İlahiyat
Fakültesi Öğrencilerinin Yaşam
Becerileri ile Akademik Öz Yeterlik
Algıları Arasındaki İlişkinin
İncelenmesi. *bilimname*, 54, 401-403.
<https://doi.org/10.28949/bilimname.1691714>

Screened by

 iThenticate®
for Authors & Researchers

Except where otherwise noted, content
in this article is licensed under a
Creative Commons 4.0 International
license. Icons by Font Awesome.

An Examination of the Relationship Between the Life Skills and Academic Self-Efficacy Perceptions of Theology Faculty Students

Extended Abstract

Theology faculty students play a critical role as future teachers, religious officials and intellectual leaders who shape the religious, moral and cultural fabric of society. It is of great importance for these students to be equipped not only with theoretical knowledge but also with life skills (problem-solving, communication, stress management etc.) and academic self-efficacy perception (belief in academic success) in terms of both their personal development and social service. Life skills enable individuals not only to “survive” but also to “live a meaningful life”. Focusing on these skills in education systems prepares students for real life, not exams. In human-oriented fields such as theology, these skills are the basis for individuals to serve society ethically and sensitively as leaders. While life skills enable individuals to effectively cope with daily challenges, academic self-efficacy reflects students’ self-confidence in achieving their goals during the educational process. Since the field of theology requires a multifaceted responsibility ranging from interpreting religious texts to social guidance, the balanced development of these two elements directly determines both the academic success and social impact of students. The students of the faculty of theology have skills such as empathy, decision-making and self-awareness, which are an integral part of their professional identity. Academic self-efficacy strengthens students’ belief in analyzing complex religious texts, conducting academic research and communicating effectively in front of the public. It is seen that individuals who have the skills required for life and the belief in self-efficacy can achieve success in many areas of their lives. Therefore, having life skills and the perception of academic self-efficacy are considered two important variables affecting the education process and these skills are included in the education programs. The teachers who work in each field are responsible for providing basic life skills determined in the education programs. The students of the faculty of theology will be responsible for providing students with life skills and academic self-efficacy as foreseen in the education programs of the Ministry of National Education and the Presidency

of Religious Affairs. For religious education candidates to provide students with the necessary skills, they are expected to have these skills first. Investigating the life skills that teacher candidates have and the effects of these skills on their academic self-efficacy, determining the level of these variables and seeing the relationship between them is important in terms of both developing their perceptions of life and increasing their academic success. In the relevant literature review, it was seen that there were studies in different areas related to theology faculty students. However, no study was found examining life skills and academic self-efficacy perceptions together. Therefore, this study aimed to determine the life skills levels of theology faculty students and to reveal the relationship between these skills and academic self-efficacy perceptions. It is hoped that the data obtained from this study will contribute to the studies to be conducted in the field of religious education. The research is limited to undergraduate students studying at Inonu University Faculty of Theology in the 2023-2024 academic year. The research was designed with a mixed method explanatory design. The universe of the research consists of Inonu University Faculty of Theology students. The sample group in the quantitative dimension of the study consisted of 1010 students selected with the stratified sampling model, while the study group in the qualitative dimension consisted of 10 students selected with the same method. In the study, quantitative data were obtained by applying the "Life Skills Scale" developed by Bolat and Balamani and the "Academic Self-Efficacy Scale" developed by Owen and Froman and adapted to Turkish by Ekici, and qualitative data were obtained by applying the interview form developed by the researchers to the students. The quantitative data obtained were analyzed using the SPSS 26 statistics program, while the qualitative data were analyzed using the MAXQDA qualitative data analysis program. Descriptive statistical formulas and content analysis methods were used while analyzing the data. t Test was applied for the comparison of binary variables, and the ANOVA test was applied for the comparison of more than two variables. Correlation and Regression analyses were performed to determine the effect of students' life skills on their academic self-efficacy perceptions and the level of this effect. In the quantitative dimension of the study, it was determined that the life skills perception of theology faculty students was high and their academic self-efficacy perception was at a moderate level. In addition, it was seen that there were significant differences between the students' life skills and academic self-efficacy perceptions in terms of gender and monthly family income status variables and that there was a negative moderately significant relationship between the students' life skills and academic self-efficacy perceptions. The data obtained in the qualitative dimension of the study supported the findings in the quantitative dimension. As a result, while a positive significant relationship was expected between the two variables, it was seen that the students' life skills perceptions increased while their academic self-efficacy perceptions decreased. Based on these results, some suggestions were made to researchers, religious education experts, academic staff and students on the subject.

Keywords: Religious Education, Faculty of Theology, Life Skills, Academic Self-Efficacy, Faculty of Theology Students.

Peer-review: External, Independent.

Acknowledgements:

-

Declarations:

1. Statement of Originality:

This work is original.

2. Author Contributions:

Concept: RU&NS; **Conceptualization:** RU&NS; **Literature Search:** RU&NS; **Data Collection:** RU&NS; **Data**

Processing: RU&NS; **Analysis:** RU&NS; **Writing – original draft:** RU&NS; **Writing – review & editing:** RU&NS.

3. Ethics approval:

Ethics Committee Approval for this study was obtained with the decision of İnönü University Social and Human Sciences Ethics Committee dated 05.07.2024 and numbered 17.

4. Funding/Support:

This work has been funded/supported by İnönü University Department of Scientific Research Project. Project Number: 3744.

5. Competing Interests:

The authors declare no competing interests.

6. Sustainable Development Goals:

